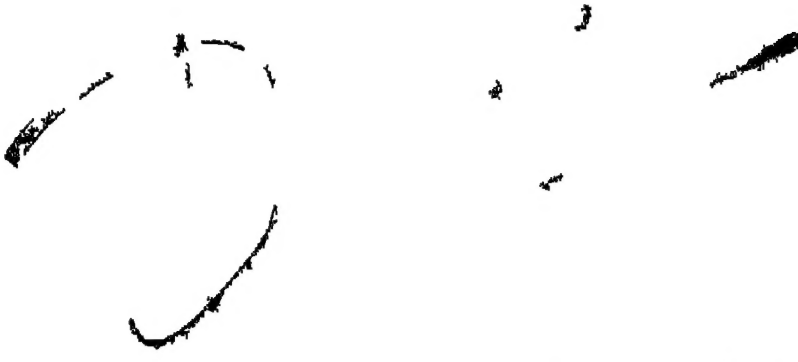

జలదాంగన

(పద్యకావ్యము)

2683/4

కవికోకిల

కవికోకిల గ్రంథమాల

కవికోకిల గ్రంథమాల

పెమ్మారెడ్డిపాళెం — ఎల్లాయపాళెం (P 0)

నెల్లూరు జిల్లా

ప్రథమ ముద్రణము 1920

రెండవ ,, 1936

మూడవ ,, 1955

Acc no 10385

మూల్యం ఆరురూపాయలు

2783/KOT

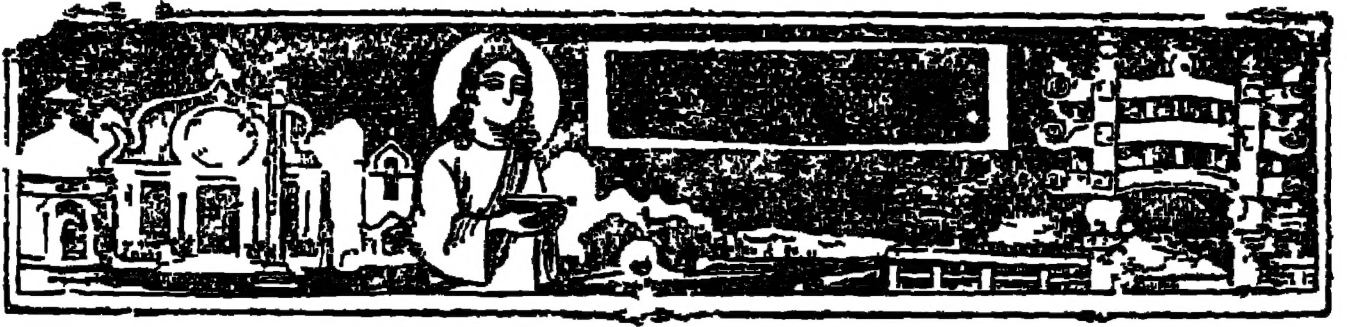
జలదాంగన

2783/ROP

కవికోకిల

దువ్వూరి రామిరెడ్డి.

జలదొంగన

నిజపునీరునఁ బండి రాణించుచున్న
పైరుపొలముల విహరించు పాటలక్ష్మీ
యెఱపుఁబయ్యెద బంగారు మెఱపులనెగు
సంజనిగ్గుల వరివళ్ళు చాయలొలికె!

పొలముల కాలమేఱపుటకఁ బొద్దుసనేఁగిన కాపుబిడ్డ లా
వుల పడఁదూళిసోఁక నెడవోయెడు దూడ లదల్చికొంచు నిం
పులు చికలించు వేణురవము ల్పలికించుచు గూళ్ళఁజేరు ప
క్షులకును మున్నెయూరిదెసకు స్మరలించిరి యాలమందలక

గగనసీమంతినీ కంఠ గళితమైన
మల్లె పూదండ తేకులు డుల్లెననఁగఁ
బైనఁ జరియించు కొంగల బాదు తెఱతొ
యలరు చుండెను దర్శనీయంబులగుచు

ప్రకృతి యెల్లను శాంతమై పరఁగుచుండ
 శాలి కేదారములలోనఁ జలగాలి
 నల్ల నల్లన విహరింప నుల్లమందు
 నంతులేని యానందంబు నందుచుంటి

కనుఁగొనుచుండఁగా జలదశాంతల కుచ్చెలకోక చెంగలం
 దనకు జపాసమార్ద్రుచి దగ్గను, దిక్కుల నుప్పతిల్లె నం
 తనె యిరు, లక్కడక్కడను నారకలుంగనుపట్టె మిక్కుమం
 చనయుము మ్మిరుదుంబురువు లాడుచునుఁదెను జేగల్లులక

గగన రత్నాకరంబు నాగ్రహమునొంది
 కాలమనెడు నగస్త్వర్షి, కమలబాంధ
 వాంశుసీరమ్ము గోరిన నచటఁ దోచు
 రత్నములనంగ నక్షత్రరాజి మెఱయు.

అంత సుధాంశుబింబము వియత్తతమం దుదయించె నా రతీ
 కాంతఁడు యామిసీరమను గాంచుటకుం జనువేళ మల్లెపూ
 బంతి శతాంగముం జలదబాటఁ జకోరపు వారువాలచే
 వింతగఁబూచెనా మొయిలుపిండిహిమంబుగ రేగునట్లుగక

గగన స్రవంతికా కల్లోలడిండిర
 ఖండంబు లభ్రము గప్పెననఁగ,
 నందన కల్పద్రు సందోహములు పూచి
 యెల్లెడఁ బుష్పిడి చల్లెననఁగ,
 బ్రాగ్రి శిఖర ఘర్షణమునం దొలివడి
 యుడ భర్త యమృతంబు నొలికెననఁగ,
 దీప్తి కరిదంత దీప్తులాకాశ ద
 ర్పణమున బింబించి వలలెననఁగ,

శర్వరీ మిందిరాంతర స్థంబులైన
 హీరమణి దీపముల కాంతి సారమనఁగ
 మెత్తఁదనము ను శైత్యమ్ము మిళితమైన
 పండువెన్నెల నల్లడ నిందుకొనియె!

వెన్నెలఁజూడ నందమగు వేగుముదాలిచి కొండనెత్తమం
 దున్న పయోదమొండు పవనోపహతి మెలమెల్లనూగుచుకొ
 నన్నని యంబరంబటులఁ జండురుఁగప్పుచు వీఁగిపోవు చె
 న్నెన్నో మనోహరాకృతుల నెత్తుచుఁ గన్నులఁగట్టె వింతగన్.

జలదాంగన

చూడనుజూడ నందమగు సుందరి రూపుధరించి, వేణి రా
పాడు జరీముసుంగు హరిణాంకు కళన్మిసలాడఁ గాంతునిం
గూడి నభో విహారవన కుంజితలంబుల సంచరించు పె
న్వేషక రోహిణీ రమణి వే యరుదెగచెననంగఁదోఁచినన్

జలదకాంతెను గాంచి యాశ్చర్యమొంది
కన్నువాల్చక నందమ్ము గనుచునుండఁ
గవి కుమారుడ నౌటఁ దక్షణఁ నేను
భావమున నబ్ధ సారూప్యపదవఁబొంది

చెలియ! యధేష్టరూపములఁ జిత్రగతిం జరియించె దీవు, నీ
చెలువముగాంచ మోడయినచిత్తముగూడఁజిగిర్చు, నేలొక్కో
వలిపపు మేడ్డుసుగునిడి వచ్చితివొంటిగ, వాసమెద్ది, యెం
దుల విహరింపఁబోయెదవు, తుందుడుకొండకనిల్చి తెల్పుమా!

నిన్నుఁగనుఁగొన్నదాదిగ నీదు చరితఁ
దెలిసి కొనఁ గౌతుకంబు చిప్పిలెడి నబల,
యెవరిదానవో? తలిడండు లెవరొగాని
ఘనుల సంతతిగా నీవుగానఁబడెదు!

అనవిని కా త యిట్లనియె నంత మదీయచరిత్ర మంతయున్
 వినుచు విషాదమోదముల విచ్చినచిత్తముతోడ దైవస్మ
 ప్తిని దలపోసి యబ్బరముఁజెంద నభీప్సితమేని నాకథన్
 వినుము కవీశ్వరా, ప్రళయవిస్మయముల్ తలపువాని పగన్

నీవెఱుంగని వింతలు నిమనంబు
 చొచ్చు శక్యంబుగాని దెచ్చోటఁగలదు?
 ఐన నానోటఁజెప్పింప నానయేని
 వినుము పుట్టుపూర్వోత్తరంబును కవీశ!

జలదభవుండ నూర్జ్వఁడు నిశాకరుఁ డుర్వియు, దారిక ల్లిశిల్
 కలగిరు, లవ్వియివ్వి యనుకోఁబనియేల? సమస్తమున్
 సలపకమున్న నాదు సరసంబగు పూర్వపు రూపొనర్చె న
 న్న లవము నాత్మసంస్తుతి యనంజనరెమ్మొయిఁ దత్వదర్శనుల్!

జాట నిసుంగులట్లు నను సంతమసమ్మునుగారించి మాయవా
 ల్గంట యదృశ్యగాఁగఁ గడగండ్లనుసైపుచుఁ దల్లిలేని మా
 చంటి తనమ్ముపుచ్చ, నిమిషమ్మును వీడనిమమ్ముఁబ ప మా
 యింటనుగా ని గోళములుపొచ్చెను లెక్కకమిక్కుటంబుగన్

అనుజను గోలుపోయి మదియం దెడవోని వినియోగ వేదనన్
వనరుచునుండఁ బృథ్వియను బాలయొక్కర్తుక చేరవచ్చి న
న్నను గలు వాక్యముల్పలికి, యార్తియొకింత శమింపఁ జేసినా
మనమునకెక్కుదాస్యమున మాగృహమందెవసించియుండినన్,

కాలుఁ డనియెడు నుందరాకారుఁడొక్కఁడు
మమ్ము నిరువుర నీక్షించి మానసంబు
ప్రణయముగ్ధంబుగా వచ్చి వలపుదెలిపి
పరిణయంబాడె సౌఖ్యసంపదలు పొదల

కొన్నిదినాలు మువ్వరముఁగోరికలీరికలెత్త సౌఖ్య సం
పన్నతఁ గాఁపురంబు సలుపన్ ఫలియించెను నాదుగర్భ, మా
పన్నతనొంది పృథ్వి మదిఁ బాటిలునీసున నానుఖంబు నైఁ
పన్ననరింతలేక చలపట్టి గృహంబుఁన బోరువెట్టాచున్

ఆక్రమించెను నావాసమందుఁ గొంత
స్థలము, 'నదియేమె' యన్న 'నీసవతిఁగానె
హక్కులేదఁట? నాకింట' ననియెఁ బృథ్వి,
చేరదీసిన ఫలితంబు సిద్ధమయ్యె!

ఇది పతిచనవని గనుఁగొని
 తుద కేమియుఁ జేయ లేక దుఃఖముపాలై
 కుదురెఱుఁగక తొందరపడ
 నొదవెను నీఫలమటంచు నూరకయంక

అంతటఁ గొన్నేండ్లకు నా
 కాంతకు సంతానవృద్ధి గలిగెను నైనం
 బంతంబు విడచు న సయి
 నంతింతకులేని తగవులాడుచు నుండున్

సవతులకు గిల్లు జగడాలు సహజమైన
 బిడ్డలైనను నొ డొక ప్రీతిమెయి ,
 నొకపు పొరపొచ్చములు లేక యుందురన్న
 నదియు నొనఁగూడదాయె నీర్హ్యభులగుట

అనుదలకు న్నిలంపులకు నయ్యెడు తియ్యని పోదలట్ల వె
 క్కసముగమాయపత్యములకయ్యములాడుచునుండఁబృథ్వి
 యుం గసిగొనిమందెమేలమునఁగాంతునిచిత్తము ముచ్చిల్పించి
 యిం పెసంగెడు బుద్ధి నాత్మజులకీ నొనరించె రహస్యరీతిగన్

పైతృకంబగు “బుద్ధి” సంపదనుబడసి
విష్ట్రవీగుచు మమ్మల వెతలుగుడుప
నెన్నో సాధనములఁబన్ని యెట్టయెడకు
నాదు సంతతిఁబట్టి తీనంగనైరి

అంతంబోక మదీయగర్భమున గోప్యంబానటుల్ చేర్చినే [ముల్
నె తో మక్కువ దాచియున్నమణులన్ హీరంబులున్ ముత్య
కాంతింజిల్కు ప్రవాళవల్లుల బలాత్కారంబుగా నాచికో
శాంతింజెందునె నామనంబెటులనోసై రించుకోఁ బోయినన్?

తనరె బలంబటఁచు నిదిధర్మ మధర్మ మనాక కార్యముల్
పొనరుచు పృథ్వింతతుల పోతరముంగని యంతగర్వముం
డినఁగొనసాగుటే కడకు డెప్పర మానని యెంచికొందు, నం
తనె శివమేల? యెప్పుడయినం దుదిదాక వె దుష్టకల్పనల్?

తమకు బలాబు శౌర్యమును ధైర్యమునిచ్చి సమస్త సౌఖ్యముల్
క్రిమముగఁగూర్చి వె రినికరఁబు పదానతమా సమీకమా
న్గము గనించుబుద్ధి ముదర నిష్పామించి నిజాశ్రయంబుగూ
ల్ప మొదలువెట్టుఁ, బరిపాటికి మించిన నిట్లైయకాఁ గదా!

ప్రకృతిశాస్త్రంబు విద్యయు భవ్యకళలు
గావసంపూర్ణతకుఁ దోడుఁబడుటమాని
ప్రజల నాశనమందె పర్యాప్తమగుట
దాపురంబయ్యెఁ బుడమికిఁ బాపఫలము

నాశలుచేసి, నాహృదయ నాశములెల్లను జుంజురౌనటుల్
త్రోవలుదీసి, యాత్మకడఁద్రోసి, శరీరనుఖంబెగోరి యీ
ర్యవీలచిత్తులై తుడకు నందఱు భోగము కారణంబుగం
గావలమెత్తిపొరిరి వకావకలై తమతల్లి బెగ్గిలన్

గారవించిన నాగరికంబు కడకు
ధూమ పూత్కారములఱొనఁ దూలిపోయె
మనుజుసంతాన మాహవ మత్సరమునఁ
గఠదళనా వినోదంబు గడపు నహహా!

నన్నుఁ బెట్టిన కష్టంబులన్ని సవతి
పొందుచున్నది పుత్రుల మూలమునను,
కన్నబిడ్డల నెత్తుట కాల్యలందు
నీగుచున్నది పృథ్వి హించి యెటలొ!

కోడుచుగడిన తరుణంబు గూడికొంట
సవతి పుత్రుల రక్తంబు చవులుపుట్టఁ
దనివి దీఱఁగ నేను సంతానములును
ద్రావిదారము క్షీరపూరంబు లటుల!

మాటకుమాటవచ్చి చనుమానముతో నిటులంటిఁగాని నా
కేటికి మున్నమున్న శమియించిన గాధలు ద్రవ్వికొఁగ, నా
పాటికి నంతరాశమునఁ బర్యటనం బొనరించి పిన్నబి
డ్డటల నాడికొందుఁ బవనార్భకుఁడర్చిలినన్నఁగూడఁగన్,

అనవిని పల్కితి జలదాం
గన, యిట్టిసురూపమెటుల ఘటితంబయ్యెన్?
మునుపున్న వనధిరూపం
బును నెట్లుల మార్చితివి అపూర్వపురీతిన్?

తెలుపుమటన్న, నొనవును, దెల్పుటకు నిష్పయాంతరంబు వ
ర్తిలుటయు నెట్లులోమఱచితిన్, వినిపింతును శేష,మిద్దరన్
గలుములులేము నెప్పుడు వికారమ లొందక యెకరీతి ని
శ్చలముగ నుండఁబోవ నెను సామెత నీ కెఱుఁగంగ రానిదే?

కొన్నిదినములు చీకటి కొన్ని నాళ్ళు
వెన్నెలనియెడు లోకోక్తి విదితమయ్యె,
నాకు మనసీక వర్తించు నాహృదీశుఁ
డెలమి వశవర్తయయి నన్నె వలచియుండు,

ఒకనాఁడిద్రుట విప్లవోష్టిఁ బ్రణయం బుప్పొంగి లోకంబుదోఁ
పక సౌఖ్యంబులఁ దేలియాడి కడకుఁ భావంబుశాంతింప నా
యకలంకంబగు పారవశ్యమును నెయ్యం బారవర్జించి మా
మక సౌందర్యరసాబ్ధి నిడుచు వచోమాధుర్య మేపారఁగఁ,

కాంతుఁడు ముద్దుచెక్కిళ్ళులు కమ్మనినవ్వు ముసుంగులొన నం
తి త రాని నొరు రచియింపఁగ నింపగురీతిఁ బల్కె 'నో
కాంతి యమింపు మున్న నినుఁగన్నులఁ గప్పికొనంగ లేక య
త్య త ముపేక్షతో మనమువాచిన నావిరసంపుఁజెదముల్ ।

‘వెడలె గ్రహచారవేళయుఁ’ బృథివియన్న
నివ యన్నను వేతేమి నీరజాక్షి
మునుపు సలిపిన యపరాధములను మఱచి
నన్న నీదాసునిగ నేలు మన్న వినవె?

‘కలదు రహస్యమొంగు, కినుక న్వహియింపకు మోచమంచునే,
దేవుడక యూరకుంటి బొలతీ! గతమెప్పటికి గతంబె, యం
దులకు విచారమేల’ ననుదుష్టుడ నంచు దిరస్కరించి నం
జెలిమి నెఱింగి దగ్గరకు జేర్చిన నియ్యవె పాపపుష్పముల్?’

అని మగవారికిందెలుప నల్కుజనించెడు నెన్నోతియ్యముల్
మనము గరంగఁబల్కి నను మన్ననవేడి, యనంతరఁబు జం
కును గపటప్రచారమునకు న్నెడనవ్వును సిగ్గుదోప ని
ట్లనియెఁ బ్రియుండు నాతలఁపులాకుల పాటున సంచలింపగన్

వనితా! యేమని చెప్పువాడఁ? బ్రణయవ్యామాహచిత్తుండైన
నిను గాలుడను పేరఁజేరితిని నే నీరేజబంధుండఁ బ
చ్చని గుట్టంబుల తేర్చిపె గగనసంచారంబు గావించుచుం
దును, నారూపమెఱుంగఁగోరికయినం దోడ్తోన వీక్షింపుమీ,

అని వచియించి, కాంచనశతాంగము హీరకిరీటమొప్ప మో
హన సవకాంతలీనెడు సహస్రకరంబులతోడ వెల్లుచున్
గనులకు వెక్కసంబగుచుఁ గానఁబడం దలయెత్తిచూడలే
క నిలిచియుంటి నూరక వికారము నొందని జాతిబామ్మగన్

అంత నిజస్వరూపము దయామయుడై కుదియించి సూర్యుడం
‘గాంత’ పృథితకాలమునఁ గాంచనచేలము దాల్చి నామనం
బెంజయు ముచ్చిల్పించితివి యింక నినున్విడనాడఁజాల, నా
చెంత నె సర్వసౌఖ్యములు చేకుటఁ గాపురముండుమీ’ యనన్

కలన్దోఁదోఁచెడు వింతమాడ్చులలులం గాలఁబునందోఁచె నీ
జలజాతాప్తుని బ్రత్యహంబుఁ గనుదున్ సంతోషమేపార నీ
చెలువంబుం గమనీయమూర్తియును నే నేవింపలేదింత కొ
చ్చెల! నాభాగ్యము పండెఁగావలయు నీచిత్రంబు సంధిల్లుటన్

ఒక్కనిమిషంబు గోన నాయుల్లమపుడు
పూలతేకుల తెక్కలఁబూని యెగిరె
స్వర్గపవనంబు వీచు నావరణమునకు
నొర! రూపాంతరం బెత్తినట్టు లయ్యె

అభ్రసంచారియకా మోహనార్కుఁడేడ?
క్రింద ఘోషించు నేనే?
అందఱాని ఫలంబుల కాసచేయు
నట్లు ప్రణయ పర్యవసాన మానో యేమొ?

అని తలపోసికొంత, ప్రణయంబు ముదంబు విషాదమున్ ఘనం
బునఁ బెనఁగొన్నలోనణగఁబుచ్చి హృదీశునిగాంచి కాంత యి
ట్లనియె, మనోహరా, గగనమందుఁ జొంచెడుమీకు నాకు నె
ట్టనువగుఁ ాపురంబు మునుపట్టులెపు త్తము భావికాలమున్

అయిన ననుకొందు, మీదుపాదాంబుజముల
రజములకు నైన సరిపోఁ దర్జునె నాకు?
అట్టి నన్నును వలచి రూపాంతరంబుఁ
మాను పెంతయు నాపూర్వ పుణ్యమే మొ!

అనవిని సూర్యుడిట్లనె
మనమున నెట్లెంతో నీవుమానిని, నీ రూ
పును గాంచ దివ్యసుందర
తనువటు గన్పట్టురాక్ష, దధ్యంబిదియున్

శ్రీకరమా క్తకంబుల రచించిన కంకాపాళి మ్రావ వీ
చీకరముల్ మనోహరపుఁ జిట్టకముల్ పచరింపఁ జాఁపి సం
ధ్యాకమనీయ వేళల ముదంబున నం గవుఁగింటఁ జేర్చు నీ
నాకతము స్మదిందలఁప స్వర్గనైఖిమ్ము సధఃకరింపదే!

అభి నామ్రాజ్యమునకుఁ బట్టాభిషిక్తుఁ
జేసెదను రమ్మ నాతోడఁ జెలువమిన్న
లోక మెల్లను నీయాజ్ఞ లొంగియుండ
నేలెదవుగాక సస్యవిశాలధాత్రి'

అని కరముల్ సహస్రమును నల్లఁజూపి ప్రవేశాదశాప్పువి-
దు నికరముల్ దొరి గ నవతోయజుమ్రుదు గొంగిలింప, నే
మ) వచియితు బాష్పమయ నె యుపగూహనమందె లిసమై
తి తదనంతరంబు నను దేకువఁ జేర్చె నభోంతరాళమున్

వలిగాలిం దనుతాపముం దొఱఁగి దివ్యంబైన యీదూప ము
జ్వల శంపాభరణంబులుం గలుగ నే సంతోషముంబొంది ని
చ్చలు వాతార్భకతోడనీతలములనే సంచారముం జేయుచున్
మలనెత్తంబుఁ దీవట వరుల లోనంజేరి క్రీడించుదున్

సాంధ్య వేళల ఎడమటి చలులయందుఁ
బొటమరిచెడు నపరంజి పొడుపుటేటి
యందు నీరాడి, పెన్నెలు లాద్దకొనుచు
వచ్చుచుందును గవు భావంబు లలర!

పండువెన్నెల లలకు శర్వకుల యందు
వలిపపు ముసుంగు నోరగా వలనుపటచి
కెన్నెల పుంగు పిల్లల చిన్నినోళ్ళ
నమృతరసము బూ త నెమ్మొబు గగుర

ప్రొద్దువొడపున విడియు కొంబుపులయందు
గాపురంబుడు నిందిర కంఠసీమ
మంచుతుంపర ముత్యాల మాలగట్టి
నైచుచుందును నానందవర్ధనముగ

అభ్రగంగా ప్రవాహంబు నవల దాట
గమ్రుషణుల సురేశుండ గట్టినట్టి
యీ ద్రుధనువను వంశెన నెక్కిపోదు
జలక మాడిన తెర గంటి చెలులతోడ

కనులకు నిచ్చు క్రొత్తలయి గానగవచ్చెడు వింతలెల్ల నే
గనుచు సభోంతరాళమున గాంతునితోడ వసించియుంటి నం
తన వలకొన్న నాళ్ళకు నతర్కితరీతి నెటుంగనయ్యె నా
యినని ఎసాళిమోస, మిఁక నెంతయైనర్పగ నంగవింపఁడో!

పోద్దొన శయ్యనీడి చెలి పోయెదనంచు వచించి యేగుచో
నెద్దియొ సందియ బు మది హెచ్చ రహస్యపురీతి వెన్నడిన్
నద్దొననింప కేగుగఁ జల్లగఁబోయెను నంగమెల్ల నిం
కెన్ది వచితుఁడో కలుగనే కలిగెన్ సవతమ్మ నాకునున్

నను నటు నమ్మబల్కి గగనబులకుం గొనితెచ్చె, పు ర్వపుం
దనుఁ దొఁటంగఁజేసె, మమత న్ననుభాయని పిన్నపాపలన్
నగ రొఁయింతలే విడనే విడివచ్చితి నింతకున్ ఫలం
బనఁగ సరోజినీకుని గర్భిఁ బె డిలియయ్యెఁ గ్రమ్ముటన్

అలరులగుతి యుట! తనువందిన కమ్మగి మోహమగుట! సాం
పాలుకు మిటారియగుట! తనయుల్లమునం గలకోక్కెపంటయం
ట! లలితచిత్ర యకానఁట గనంగన ముద్దులమూటయంట! యీ
పలుకులఁ గాంతుఁడే సవతిఁబల్కిన నేవిని యెట్టువోర్వఁగన్?

కొదమ పిసాళి తుమ్మెదలి గుంపు ను ఝమ్మని పాటవాడ వా
యుదళిత చంచల్కోకల యుయ్యెలనూఁగచు జిల్లుమంచు ప
య్యెదవర మోముదోపఁగపయిన్మనుగట్టులవైచి పడ్కినీ! నుదతి
ప్రమోదముం గొలుప సూర్యుడు నావలిపమ్మదీయుచున్

అలరులమిన్న, రమ్మని సహస్రకరంబులఁ గాఁగలింప నా
జుజు లతాంగి యంగమున సన్ననిపుల్కలు నాగువోసిన
ట్లరఁగ నింతమోము నికనంతగ విచ్చి యెయారపుండెఱు
గులఁ బతిచిత్తముం బడయ గోడడకి పదె నన్ను మిత్రమా!

కామినికి బ్రాణతుల్యుడౌ కాంతు డెవతొ
యొకతె వలపింప ముగ్ధుడై యుల్లమిచ్చి
మొదటి కాంత నొప్పరికించి పోవు-తఁగు
గొంతుఁ గోయలేడే తడిగడ్డఁ జుట్టి?

ఖరకరుండఁట! లోకంబుగాల్చినంట!
అట్టివానికిఁ జిత్తమింకెట్టు కోమ
లంబుగా నుండు? మోహవిలాస ముగ్ధ
నౌటఁ గపటంబుఁ దెలిసికోనై తినకట!

సన్నాక భోగకామిని యనం దలపోసి యభీష్టసిద్ధి యశా
ట స్మను వీడనాడి కలట స్థలజాంగనఁ గూడెనేమో! యీ
తెన్ను నెఱుంగకుంటఁ గడతేఱఁగ రాని సపత్నిమత్సరం
బెన్నుచు వంతలం గుడుచు చెట్టులొ కాలముపుచ్చ నేర్పడె

ఇది యిటులుండఁగానె మఱి యింకొకవార్త వినంగనయ్యె న
య్యది వినఁబుంట నుప్పిడినయట్టుఁల, గాల్చినసూది వీనులం
దదిమినరీతి నయ్యె నపురా! తరుణాహ్మని దుండగంబు దా
నిదివఱ కొక్క ఛాయయను నింతిని నిల్లె యొనర్చెనంటకా!

అంతకంతకుఁ బతి యకృత్యములు హెచ్చఁ
జల్లనై చిన పాలునా జవి! మనము
విఱుగ నాత్మహత్యయుఁ గొంత ప్రియమటంచు
నంత హిమగిరి కేఁగఁ బ్రయాణమైతి

అంచలబాదు మానస సరోంబు విహారము గోరి పోవుచోఁ
గాంచి తటస్థమయ్యె విధికల్పన నర్హపుదారితో డటం
చెంచి, యలంత లేక పథ మేడ్తెఱనాగ వచించు గాధ లూ
కొంచునె మంచుకొండ యెడకుం జనఁగల్గితి నానఁపెంపునన్

అరరే! యేమని దెల్పుదాన సుకవీ యాకొండయండంబు! ని
బ్బరమై మంచొలికించు తెమ్మెరలు వీవన్ దిక్కు లివ్వంచుఁజూ
పఱు లెన్నంగ నశక్యమకాట, నచటం బల్లంబులు స్మిట్టలం
దరులుం గాల్వలులోయలంచుఁ దెలియనాగ్రుండఁ జూపెట్టెడిన్

అంబుధరగర్భములు చీల్చు చాకసమున
హిమధరాధర శృంగంబు లెడిగి యెడిగి
కన్నలకు నందు మేరలకన్న దాఁటి
తారకామండలంబును దాఁకుచుండ.

తరువులెల్లఁ దుషారంబు దవిలీగడ్డ
గట్ట, నద్దంపుఁదనకల కళలుదేలి
మంచు మునుఁగులఁ బచ్చ రాణించుచున్న
చివురుటామ జొంపంబుఁ జెలుపుగొలుపు,

శీతగిరి గాంచినంతనే చిత్తమందు
వెలుఁగుచున్న సమర్థకీలలు శమించెఁ,
జుట్టుపట్టుల నడయాడి చూతమంచుఁ
దరలితిని మంచుగడ్డ నెత్తమ్ములకును

అసవిసి నేను బల్కితిని 'యంగన' నీదగు భాగ్య మేమి నే
ప్పను! గనుఁగొంటివే కనులపండువుగా హిమవద్ధరాధరం
బునఁగల వింతలన్నియఁ? బ్రహ్మాడము ఎట్టైడి నీవుదెల్పఁగా
విని యిఁకజూచినం గలుగు వేడ్కలకుం బొలిమేరలున్న వే?

‘ఏనును నీప్రకారముగ నెక్కడికైనను నేగు రూపముం
బూన వలంతినైన హిమభూధరశృంగము లెక్కియాడమో
దానఁ జివుక్కమం చెగిరి దాటనె! యంతటి నోము నో య లే
దో నరులక్కటా! గఱుకొ నొప్పుగ నైనబుట్టినే?

అనవిని యగబుదాంగనయు, నొనవు! నాగిరి యంద మాడకీ
వును జని చూడకున్న ననుబోటి వచించిన యంతమాత్రం దీ
ఱునె తమి, పుట్టతేనియలు గోరినవాడు రుచివ్వచింపఁ దీ
వును నెఱుంగందరంబె యొకబొట్టయినం జవిచూడకుండినన్?2

అవుఁగాని యటుమీఁద, నాకొండ మంచుగ
డ్డలువీలఁ బగుళుల నొలుకుచున్న
సెఱయెళ్ళు వెండికమ్ముల లీలఁ జాల్కొన
నటకేఁగి చలిసీళ్ళ యందు దోఁగి
బలువైన మంచుతుప్పలు గాలిఁ దూలిన
నోరగా నటునిటు నోసరిలుచుఁ,
గన్నులుగట్టియుం గట్టక మాయమా
కలయట్లు నెల్లెడఁ గలయఁదిరిగి

విష్ణుపాదాబ్జమునఁబుట్ట విన్నవాఁక
 వెడలు గుహ కడ నొకకొంత వేచిచూచి
 శంకరుని యెద్దుగిట్టల జాడఁబట్టి
 గదలిపోతిఁ గైలాస శృంగంబు దరికి

ఎడకాల మంజీర మింపుగా రవళిగప

గుడికాల బిరుదందె గులుకుచుండ
 వలకేలఁ గంకణమ్ములు ఘల్లుమనిఁనూయఁ
 గడికేలఁ శాప పెందొడవు లలర,
 వలరొమ్మపయ్యెద వలచుగుబ్బలి నిక్కఁ
 గుడిరొమ్ము బూది నిగ్గులఁ జెలంగ,
 ఎడమకొవ్వెద దావులీను గేదఁగిపూవఁ
 గుడితల నెలపువ్వు కొమరునూప,

డక్కిచేనూని, మేనులు సొక్కిసోలఁ
 బ్రమదగణములు నాడుచుఁ శాడుచుండఁ
 బ్రకృతి యాత్మయు మిళితమాపగిదిఁ దాండ
 వించు నర్థనారీశ్వరు వేడ్కఁగంటి!

అక్కడనుండి దేవతల యక్కటదీర్పఁగ మన్మథుండు దా
నెక్కటి పూవువిల్లు గొని యందుకళాధరు నొంపవచ్చినం
గక్కసమెత్తి నెన్నుదిటి కంటిసెకం గరఁగించినట్టి యా
ప్రక్కకుఁబోయి చూడనటఁ బట్టదు పచ్చని పూరియేనియున్

బదరికాశ్రమ వాసునౌ పరమమునుల
యజ్ఞవాటులు నేటికి నలరుచుండ
నెండ కెండి వాఁకు నాని యిప్పటికిని
నమరు నచ్చోట యూపకాగడము గమలు

అటనుండి విధి వశమ్మనఁ
దటరుహ వల్లీ నికుంజ తతుల మనం బు
త్కట మోదంబునఁ దేల్చెడు
మటుమాయల కొలనుగాంచి మంజులమనుచున్

విమలజలములఁ గ్రుంకిడి వేడ్కగలుగ
మునిఁగితిని లేదొ యంతలోఁ దనువునందుఁ
బుక శక్యంబుగాని పెంజలియు వణఁకు
గదిరి యటునిటుఁ గదలు లాఘవము దొలఁగ,

అక్కటా! మోసమంచు శోకార్త నగుచు
దిక్కదెస శేషదాననై సొక్కచుండి
ప్రాణమేగిన మెయి కట్టెపాటు నటుల
మంచకాయగ గతనో మారిపోతి!

అప్పటి గాయదళత మినుమైన నెటుంగను, లేచి చూచుకొ
న్నప్పుడు లేతసవ్వ లొలయక జలజాపుడు జేరవచ్చి న
న్నొప్పరికించినట్టి కొల యూరడగం బరిచర్య సల్పినం
దప్పుతమిచమం చడుగఁ దగ్గట నిల్చియె యుండె దీనుడై

ఆతని సవ్వగాంచి గృదయంబునఁ బట్టఁగరాని కోపము
త్యాతతరీతి గుబ్బటిల నాస్యముఁ జూడఁగనైన రోసి నా
నూతనమైనరూపము గనుంగొని నిర్మరగర్భమందును
ప్రీతిగ లీనమైతి, నిదిమేలె యగుంగద నన్నుబోఁటికిక!

పగ దలపక నాకష్టపాటు గాంచి
సవతి యైనను పృథ్వి నాసరసఁ జేరి
యార్చి యొకకొంత శమియింప ననునయించి
న్నఁ దనయిట నిలిపెను గొన్నినాళ్ళు!

అచ్చటఁ బచ్చటామొంక లట్టుం వి పగు పైరుచేల యం
దిచ్చక వచ్చినట్ల చరియించి యన తరి మూటకాల్వలం
జొచ్చి కొలంకులం గలువజోలలు పుప్పొడికాన్కలీయఁగన్
హెచ్చిన సంతసఁబున గ్రహించి గజాలయ మేఁగకొరకన్

బలిసి, కూలంకపంబుగఁ బఱునదులఁ
గలసి స్వస్థాన మేఁగితిఁ గాంతదీట
దేనెకై మూఁగు నీఁగం తెండెమటలఁ
బిల్ల లెల్లరు ననుగూడి ఎరయమునిడి

కా త న పేక్షచే నుంక కష్టము బిడ్డల ముద్దు ముచ్చటం
గొంత శమింపఁజెయు చలు కొన్నిదినంబులు పుచ్చనొక్కనాఁ
డెంతో మనోహరాకృతి వహించి సరోజహితండు రాఁగ నా
స్వాతవిఁ కేమిసెప్ప' రెడలాడెను బూర్వము విస్మృతఁబుగాన్

ఎట్లొలా తెచ్చికొన్న బిగియుంపొక యింతయు సశృనిక లో
నట్టిటు వీఁగుచిత్తము రవ తయిన స్వలిదోఁడనీక యీ
సుట్టిపడన్ మొగంబుపయి నల్లమునూపన జ కిగొంకి నా
తట్టుతువచి మేమన కతర్కితరీగఁ గొంగిలిగిచినన్

ఏమిది? యన్నయంత తడవేమియు లేదుపగూహనంబునన్
గోమతి బాష్పరూపనయి కూడనయేఁగి సహోంతరంబునన్
శ్యామల కోమలాంబుదమునై చరియించుచున్నదాన నిం
కేమన నేమిలాభము? కవీశ్వర, యాయెను బోయె నింతక్షణ

ఇంతకై నను సద్గుణవంతుఁ డగుచుఁ
గాఁపుర మగడు సేయక గడపకున్న
నింక సీమోసముల నెవ్వరెఱిఁగివత్తు
రంతకూలికి విషమాను కాంత యెవతె?

అని వచియించుచుండునెడ నల్లనఁ జల్లనిగాలి వీవ నా
వనద లతాంగియు న్మృసుఁగుపయ్యెద వే సవరించుకొంచు న
న్గని కవిశేఖరా, నిను నకాండమువీడి చనంగఁ జిత్త మొ
ప్పని యటులుండియుం జను టవశ్యకమాటకుఁ జింతగల్గెడిన్

నవురువెన్నల కమ్మదనాన నూరి
యవని యెల్ల నానందమయంబు గాఁగ
బలిడి యొరఁగిన మొలగొల్కు పైరుచేల
కడకు రమ్ము పరస్పరేక్షణము గలుగ,

అను చటవోకనేఁగు జలదాంగనఁ జూపులకందు మేరకుం
గనిగని, బాష్పపూరములు కన్నులఁ గాఱుచునుండ చిత్తమో
హన శిశి రాంశుబింబము వియత్తలమందు రహించియున్ దెస
ల్లనఁబడవార! యాత్మవికలత్వము కన్నులఁ గప్పిపుచ్చుటన్

ఒలసెడు పిల్ల తెమ్మెరల యూర్పుల నీకలు మేన రేఁగఁగం
బులుఁగులు గూఢులన్నిదురభోవుచు, నెండినయాకుజొంపముల్
గలగలతాడ మేలుకని గమ్మఁగనార్చెడు నల్కడొక్కఁడే
చెలఁగెడి తోడుగా గృహముఁజేరి శయించితి వేగుజామునన్.

చల్లవెన్నెల, వలిమల, జలదకాంశ
మంచుతుప్పలు, సెలయెళు, లంచబాగు,
లిందు శేఖరతాండవ మేమొ యేమొ
కలను గాంచుచు నిదుర మేల్కొంటి నపుడె!

సంపూర్ణము.

అరుణా - పెన్

నెక్కాదు